

CAP

VERNELL

Nº 64

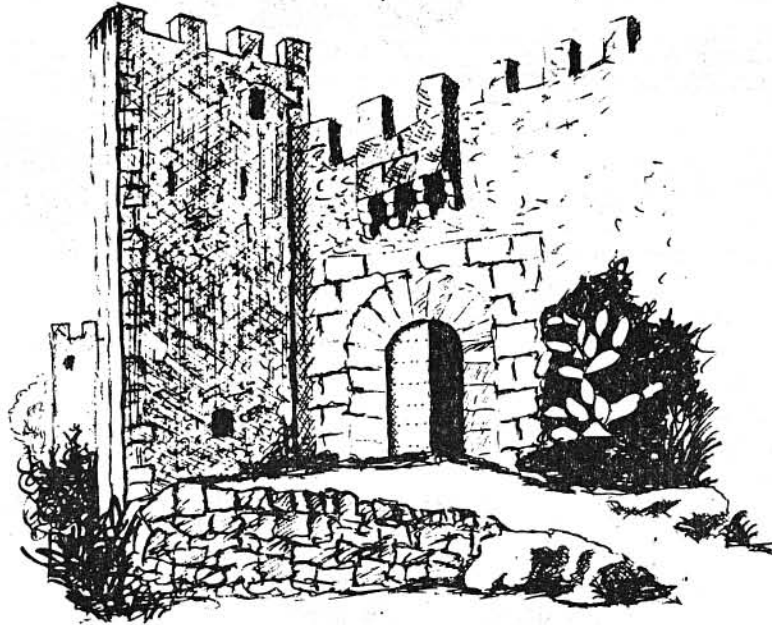
Capdepera-Cala Rajada

Abril 1986

23 D'ABRIL, DIA DEL LLIBRE

portalet

EL II CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA

La presentació pública del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana i la constitució del Consell d'Entitats Promotores de les Illes Balears celebrades a Manacor el passat dia 2 de febrer, han ençetat les activitats que tot al llarg de 1986 es realitzaran a Mallorca entorn de la llengua catalana.

A 80 anys del I Congrés promogut i inspirat per Mn. Antoni Mª Alcover com a inici de la tasca fixadora de la normativa gramatical, el present II Congrés té per objecte centrar-se en l'estiu de l'ús social de la nostra llengua. És, per tant, un Congrés de sociolingüística. Un total de set àrees científiques en centraran el debat al llarg de tots els Països Catalans: Plantejaments i processos de normalització lingüística (Lleida), Lingüística social (Palma), Mitjans de comunicació i noves tecnologies (Perpinyà), Llengua i Dret (Andorra-Barcelona), Ensenyament (Tarragona) i Història de la llengua (València).

Al costat d'aquestes sessions de convocatòria especialitzada i més aviat restringida, una munió d'actes de caire més popular i divulgatiu són a punt de celebrar-se per totes les terres de parla catalana. Tant en un cas com en l'altre del que es tracta en definitiva és de reivindicar -com resumeix el lema del Congrés- el dret de "viure en català, oberts al món".

Dins una societat tan mancada d'esperit combatiu per aconseguir que la nostra llengua esdevengui l'idioma d'ús normal i generalitzat per a qualsevol àmbit i funció, la celebració d'aquest II Congrés Internacional i totes les activitats paral·leles que poden envoltar-lo, ens sembla una ocasió propícia per a enfortir la feble i malmenada consciència lingüística dels mallorquins.

Des del nostre caràcter de publicacions acostades al poble, i d'acord amb les resolucions del nostre I Congrés que proclamen que:

- 1.- La Premsa Forana de Mallorca assumeix la funció que li correspon en l'empresa de normalització lingüística del nostre poble. Les publicacions que la integren s'esforçaran, en la mesura de les possibilitats de cadascuna, a aconseguir en un futur com més pròxim millor l'ús de la llengua catalana com a vehicle normal i habitual d'expressió, i al mateix temps mantendran una línia de contingut encaminada a orientar la consciència dels lectors cap a un més gran respecte envers de la llengua pròpia, evitant tot allò que pugui mantenir els prejudicis que li són contraris i la desinformació respecte del seu origen i identitat.

2.- La premsa Forana és conscient del paper que pot representar en l'establiment d'una tradició de bon llenguatge periodístic, que només un llarg temps de noramlitat pot consolidar. En conseqüència, procurarà usar un llenguatge correcte, senzill i natural que tenga un màxim de possibilitats d'anar imposant-se com a model a seguir.

3.- Les ajudes de caràcter econòmic destinades a afavorir la normalització lingüística que les publicacions puguen rebre a través de l'Associació seran repartides de manera proporcionada a la presència efectiva del català a les pàgines d'aquelles, d'acord amb uns criteris de computació que s'establiran a tal fi.

La Premsa Forana fa pública la seva adhesió al II Congrés Internacional de la Llengua Catalana i es reafirma en la voluntat de treballar, enmig d'un panorama profundament castellanitzador de molt de mitjans de comunicació illencs, per un ús normal i correcte del català a Mallorca.

ASSOCIACIÓ PREMSA FORANA DE MALLORCA

PLAÇA DES SITJAR

HEM FET AQUEST NÚMERO:

Joan Nebot
 Mari-Germa Melis
 Joana Colom
 Maria Vives
 Pep Terrassa
 Lluçia Sirer
 Mª Antònia Nadal
 Jaume Fuster
 Coloma Mayol
 Manuel López
 Bàrbara Flaquer
 Ani Muñoz
 Pere Cortada

BOLLETÍ DE L'OBRA CULTURAL BALEAR

Capdepera-Cala Rajada

ABRIL 1986

Carrer d'es Port, 43
 Capdepera

Depòsit Legal: P.M. 497/80

Imprimeix:
 APOSTOL Y CIVILIZADOR, Petra.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

RÀDIO 99.9 Els seguidors d'aquesta emisora local passàvem pena. No sabíem per què havia deixat d'emetre. Pensàvem lo pitjor. Afortunadament, i segons ens han comunicat els propis responsables de l'emissora, ben aviat tornaran a emetre, sense fer interferències ni renou, que aquest és el motiu pel que es varen haver d'aturar. Esperen comptar amb un nou aparell de 25W F.M. stèreo. Ens diuen també, que qui vulgui invertir doblers en la imaginació pot posar-se en contacte amb Felip Esteva, Miquel Flaquer, Mateu Gili i d'altres. Per la nostra part esperam, ben aviat, poder seguir rebent l'alè fresc que representa Ràdio 99.9.

FESTES Les de Setmana Santa i Pasqua tengueren les tradicionals celebracions religioses que per aquí són habituals, amb nombrosa assistència de feels i amb un temps climatològic fantàstic i gairebé impropri d'aquestes dates. Com també sol ser habitual, molts d'hotels obriren, això sí, amb escassa clientela. No s'espera un augment important de visitants fins al mes de maig, si en Reagan no hi té res que dir.

L'ANGEL No podem deixar de referir-nos, tampoc, a la popular diada del diumenge de l'Angel. Aquí, el temps ja havia tornat fer canvi, i sense que ho arribàs a espenyar del tot, sí que va fer que molta gent se retragués. També es va notar a faltar l'arrossada que un parell de cents de persones solien fer en els Pins de Ses Vegues. Va anar bé, de totes maneres.

JARDÍ Quan hom pensava que, aprofitant el terreny buit que ha quedat a l'enllaç del carrer Roses amb la carretera de Ciutat, es crearia una zona ajardinada, va l'Ajuntament i ho encimenta. Preciós. Així no s'ha d'entrecavar.

ASFALT Pareix que l'aglomerat que es posa, de manera ja definitiva, a alguns carrers de Capdepera, no és de la millor qualitat. Poc temps després d'esser asfaltat el carrer Oeste, ja tornava tenir clots. No tocaria durar una mica més?

MÉS ASFALT L'Ajuntament ha adquirit una maquineta per arreglar clots, ja que en parlam. Però es tracta d'un artefacte que utilitza gravilla i asfalt líquid. I amb aquest enginy es dedica la brigada a posar pegats per damunt l'aglomerat d'alguns carrers de Cala Rajada, la qual cosa, a part del dubtós resultat, és d'un mal gust impressionant.

ORGUE Els alumnes de piano de Berta Liesegang, i els d'acordió de Consuelo Pinyol, oferiren el passat dia 20 el segon concert organitzat a benefici de la restauració de l'orgue de l'església de Cala Rajada. No sabem si es recollirem molts de doblers, però la iniciativa és plausible de tot punt.

MÉS... música. "Música Nostra" oferí un recital a la Plaça de la Constitució, també el dia 20. El patrocini corria a càrrec de la Conselleria de Cultura del Govern Balear.

PROJECTES A la sala d'exposicions de la Casa de Cultura romanen exposats els projectes que s'han presentat al concurs per a la remodelació de la Plaça dels Pins. Potser, quan aparegui aquesta número, ja se conegui el guanyador. Vos informarem amb més detall el mes que ve.

LLIBRES Com haureu vist a la nostra portada, el dia 23 ha tengut lloc la commemoració del Dia del Llibre. En el poble hi ha hagut una sèrie d'actes, centrats principalment a les escoles, amb exposicions, recitals, tallers, etc. Tota una setmana de celebracions, vertaderament econratjadora, que hauria de tenir el seu reflexe al llarg de l'any, amb un increment de l'afició a la lectura.

ESCOLA De l'informe elaborat pel SMOE, resultaria que la solució als problemes escolars d'aquest poble passa per la creació d'un tercer centre. S'Alzinar i S'Auba es poden veure desbordats a curt termini. L'Ajuntament ja ha iniciat contactes amb la Direcció Provincial del M.E.C. per tal de contemplar la possibilitat de construir aquest tercer centre. I alguns encara pensen que S'Alzinar hauria de continuar essent l'única escola del poble.

LA SALA

EXTRACTOS DE ACUERDOS DEL AYUNTAMIENTO PLENO

SESIÓN ORDINARIA DEL DIA 6-2-86

Para representar al Ayuntamiento en el pleito por un accidente de la ambulancia, se nombran Procuradores de los Tribunales.

Se encargan los siguientes proyectos: de enlace calle Nueva, Monte y Mediodía; calle Ingeniero Gabriel Roca.

Son aprobados los proyectos de depuradora de Capdepera y Cala Ratjada, proyecto de cuartel de la Policía Municipal, en fase de anteproyecto, y del proyecto de asfaltado de varias calles de Capdepera.

Se cambian los nombres de varias calles

de Cala Ratjada y se aprueba el modelo de soporte para la rotulación de las calles.

Es nombrado D. Eugenio de la Fuente Cifre para formar parte del jurado que ha de fallar el Concurso de Ideas para la Ordenación de la Plaza de los Pinos.

Se aprueba iniciar los trámites para la adquisición del final de la calle Viña.

Para la construcción de la estación transformadora de la depuradora, es aprobada una permuta con GESA.

Se acuerda la creación de una ordenanza para la numeración de calles.

En cumplimiento de la legislación vigente se solicita de la Jefatura de Costas la delimitación de las zonas de dominio público en las playas.

Son aprobadas las cuentas del Patrimonio de 1984.

Se acepta el compromiso de ejecutar el Plan de Ahorro energético.

Se acepta la oferta de compra de unos terrenos junto al campo de deportes.

Para una mayor eficacia en la cobranza del Impuesto sobre el Valor de los terrenos (Plus Valía), es aprobado el sistema de autoliquidación.

En orden a ofrecer un buen servicio de información, se acuerda contratar una persona para la Oficina de Información.

A solicitud del Concejal de Festejos, el Ayuntamiento acuerda continuar la organización de las fiestas patronales como en años anteriores.

A propuesta de la Comisión de Urbanismo, se acuerda colocar el nombre "Es Figueral", en una placa de cerámica en el campo de deportes.

Finalmente, se acuerda la devolución de fianzas por la ejecución de varias obras municipales.

SESIÓN EXTRAORDINARIA DEL DIA 18-2-86

El Ayuntamiento acuerda interponer querrela contra D. Bartolomé Garau Adrover.

SESIÓN EXTRAORDINARIA DEL DIA 24-2-86

Tras el sorteo, son elegidos los miembros de las mesas electorales para el referéndum.

SESIÓN EXTRAORDINARIA DEL DIA 24-2-86

Son aprobadas las subsanaciones introducidas en las Normas Subsidiarias, a instancia de la Comisión Provincial de Urbanismo.

SESIÓN EXTRAORDINARIA DEL DIA 28-2-86

Se acuerda suscribir convenio para la recaudación de los Tributos de la Comunidad Autónoma.

SESIÓN ORDINARIA DEL DIA 3-3-86

Para la explotación de las instalaciones temporales en las playas, se aprueban los pliegos de condiciones.

Se acuerda contratar seis auxiliares para la Policía Municipal, para la temporada turística.

Para una solución de la problemática del mercado semanal, es aprobada una ordenanza reguladora de la actividad comercial fuera de establecimiento permanente.

A petición del interesado es informada favorablemente la prórroga de las concesiones de Cala Lliteras.

A propuesta de la Comisión de Urbanismo son cambiados los nombres de varias calles del municipio.

Finalmente, son aprobados los contratos para las fiestas patronales.

SESIÓN ORDINARIA DEL DIA 3-4-86

Se aprueba la adquisición de unos terrenos para instalar un vertedero de escombros.

Es aprobado el proyecto de electrificación de varias calles de Cala Ratjada.

A petición de los interesados se concede prórroga para la ejecución de estructuras de varias obras.

Asimismo, se ratifica el acuerdo de la Comisión de Gobierno por el que se concede licencia de obras a la Asociación de Vecinos de Canyamel, para construir un edificio social.

Se da cuenta al Pleno de la aprobación definitiva de las Normas Subsidiarias.

SESION EXTRAORDINARIA DEL DIA 9-4-86

Se concede prórroga para la ejecución de estructuras en varias obras de Cala Ratjada.

L L O C S D E V E N D A :

- Els dos estancs de Capdepera.
- Llibreria L'Orient.
- Llibreria Cala Rajada.
- Llibreria L'Alborada.
- Llibreria Es Mollet.

Per què?

PER QUÈ enguany no hi hagué la gran arrossada del Dia de l'Àngel?

PER QUÈ n'hi ha que en nom de la pau fan la guerra?

PER QUÈ alguns poden disposar de la vida dels altres?

PER QUÈ quasi mai podem decidir per nosaltres mateixos?

Dècimes afuades

d'ès Pastor de Son Perdiu.

Quan jo era un jovecell
en es cine sempre anava
i ben molt que disfrutava
amb es rebumbori aquell.
Me trobava com ocell
que han amollat de sa gàbia
i allà me quedava en bàbia
contemplant com es vaquero,
molt més xulo que un torero,
a s'indi matava amb ràbia.

o o o o o o o

Jo sempre estava pensant
que allò era fantasia
i que mai assistiria
a una xulada semblant.
Idò ja heu vist que no obstant
sa meva incredulitat,
en Reagan ha demostrat
que es "cow-boys", si ets indis maquen,
no s'apuren ni se tanquen
i encalcen moros guillats.

DURANT EL MES DE MARÇ...

Han nascut:

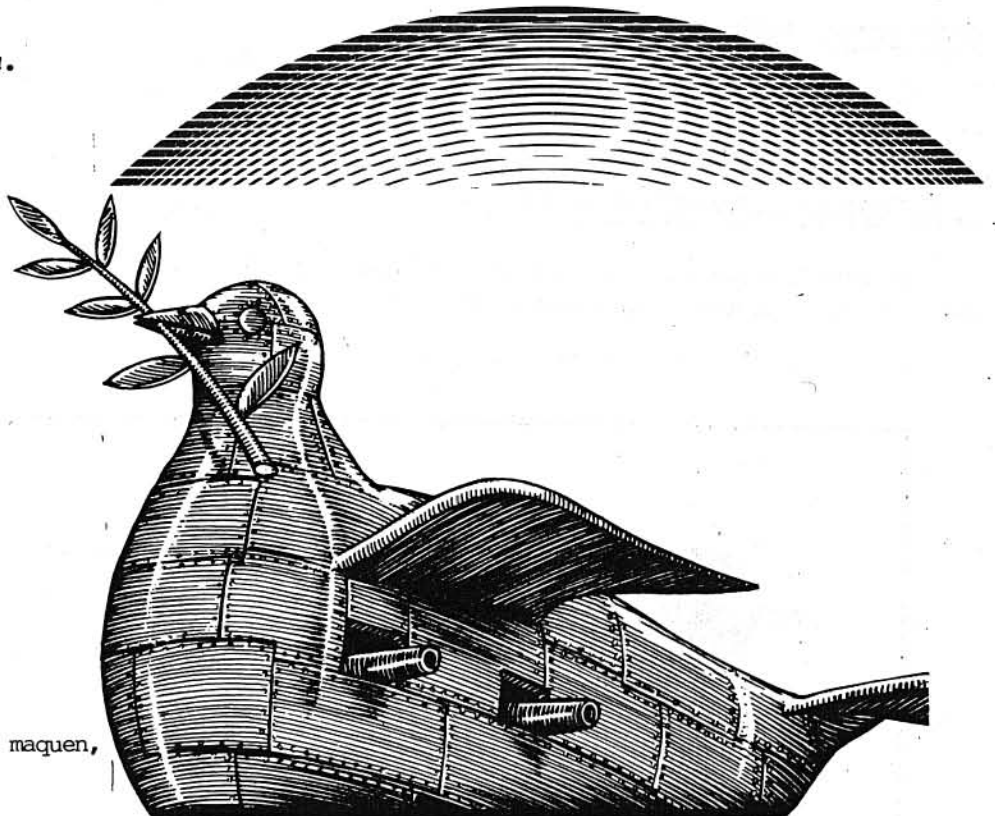
Javier Crespo Infante,
de Jaume i Mª Dolores.
Elisabeth Gómez Hidalgo,
de Juan Marcelino i Juana.
Pere Jordi Sancho Ballester,
de Joan i Maria Rosa.
Estefanía Esparcia Navarro,
de Mariano i Angeles.

S'han casat:

Leoncio Juan Crespo Flaquer
amb Francisca del Carme Fuster Llanos.
Guillem Danús Ferrer
amb Maria Margalida Mas Rexach.
Antonio Pablo Andreu Rodríguez
amb Luisa Mª Moreno Fernández.
Aissa Lasgaa
amb M^a del Carmen Amores Vidal.
Bonifacio Expósito Toledo
amb Isabel Reyes Matamoros.

Han mort:

Isabel Sureda Flaquer
Maria Tous Muntaner
Antonia Bagur Pascual
Angela Flaquer Melis
Maria Ferrer Garau

ASSOCIACIÓ PREMSA FORANA
DE MALLORCA

cultura popular

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Educació i Cultura

LA CISTERNA DE "LA SALA"

Fa molts d'anys que a La Sala, L'Ajuntament, hi ha una cisterna que dona bona aigua. Diuen que la millor d'Inca. La veritat és que cada posseïdor de cisterna sempre diu que la seva és la més fina, la més fresca, la més diurètica i altres més virtuts que van des de la curació de qualsevol enfermetat a tenir sempre alegria i coratge. El cas singular de nostra Ciutat és que, com he dit, fa anys, vivia a La Sala, un matrimoni. Eren estedants. Persones, matrimoni qui es cuidava de la netedat i de la conservació de l'edifici. L'estadana era una figura entranyable. Una figura bella i encantador. Les darreres que recorden els més majors de nostra Inca, ens la descriuen com una madona arromangada, davantal posat o arromangat al braç esquerra. Una de les moltes funcions que tenien els estadans, que vivien a la part alta de La Sala, era cuidar de la cisterna que estava situada a la part de l'esquerra, entrant al vell edifici, i que estava forrada -com encara hi està- d'una ceràmica blavosa mesclada amb blanc, fent uns dibuixets i unes senefes del millor art inquer en quan a terrisseria parlant.

L'aigua no era massa abundosa i al gent normal, la qui no tenia cisterna, havia d'anar als pous públics o a les cases de senyor, als Convents o a La Sala. Els Franciscans tenien una bona cisterna (el coll du data de 1746) que alleugeria la fretura de tan bon líquid a tota aquella contrada conventual. El mateix passava amb la cisterna dels Dominicos i a la que hi havia a la clau exterior de "Ses Monges Tanca-des", com també s'empraven les cisternes de les cases senyoriales, com són les de Ca'N Ripoll, Ca'N Siquier, Ca'N Amer, Ca'N Vich, etc. No podem oblidar els pous públics, que en temps de molta d'aigua eren les fonts de la vila. El mal era quan a les escassedats i sequies la gent tenia poca aigua i havia de demanar ajuda als qui en tenien en deposit.

Tornant a la cisterna de La Sala, hem de dir que el poble la tenia com a seva i l'estadana, bona cara i més bon tracte, donava gerra a gerra, tan bon element, necessari per la vida normal

i quotidiana. Era una teringa de donetes qui anava cada dia a veure a l'estadana i demenar-li "per amor de Déu" una gerreta o gerricó d'aigua. Conten que de vegades, quan el nivell baixava, la madona mesurava ella mateixa i dava la quantitat necessària. Quan l'aigua era abundosa, s'entrava a La Sala i treien la que volien, tot pensant que tan sols hi acudia la gent de la barriada corresponent.

Era molt important la figura de l'estadana, puix dava un caire pagès, que aquí vol dir, agradable, a les oficines en general de l'Ajuntament. Ella arreglava les oficines, alleugeria els presos, quan aquests hi estaven tancats unes hores, posava domassos a les finestres i més avant a la balconada, d'una manera amorosida i plena de seguretat casolana. Ella, l'estadana, rebia quan arribava la festa del Corpus, la primera "figa flor" per posar al Nin Jesús que presidia l'Ajuntament. Si aquell any el Corpus venia prest i no hi havia figues flors, n'hi posava una de fusta. L'estadana, arribat l'estiu, arreglava els cossiols de La Sala, moltes alfabagueres i es cuidava de calcular l'aigua de la cisterna, no prohibint mai a ningú que s'endugués, en que fos tan sols per beure aquell dia, un gerriconet d'aigua.

Per tant la figura, agermanada amb la cisterna, de l'estadana, era important. I la seva importància radicava en que era ella la qui, amorosidament, repartia amb un bon posat de madona pagesa mallorquina, la bona càrrega del bon líquid. Conta la gent major aquells diàlegs que s'establien entre demenador i donadora:

- Bon dia, madona! I que puc omplir aquest gerriconet d'aigua? Ara he de fer unes sopes a N'Andreu i...

- Bon dia, madona! I que puc omplir aquest gerriconet d'aigua? Ara he de fer unes sopes a N'Andreu i...

- Agafa la que vulguis, dona! Agafa la que vulguis... Jo no surt perquè tenc altres feines... Tu carrega i ja tornaràs quan vulguis... Enguany en tenim!

- Ido bé, ara l'ompliré i dema tornaré a cercar-ne una altre! Es que es meu homo, saps?

- Tots són iguals! Domés pensen amb so menjar... Però ja heu saps, en voler-ne, ja tornaràs.

- Idò gracies i ja donaràs memoris a n'En Bernat de part meva!

- Ja els hi donaré ja! Res, m'envaig i tu carrega...

- Gracies, gracies i que Déu, qui tot, et pagui el favor!

- Per amor de Déu, veste'n i no me facis endoiar més...

La madoneta trei dos poalets d'aigua i partia de cap a ca seva a fer les sopes al seu marit i a la niaronada que tenia. L'aigua de La Sala, com la dels convents, era la millor de Mallorca,

i diuen que de Fora Mallorca i tot. L'estadana continuava les seves feines i la cisterna cantava perque la darrera madoneta havia deixat el poal mig ple i d'un foredineu, anava caient al fons de la cisterna un ratxet d'aquella riquesa, una riquesa que no es podia pagar amb doblers.

Avui a La Sala, en que estigui en obres, s'ha conservat la cisterna enrevoltada de ceramica de colors i amb una senefa bella. L'estadana no hi és. Tothom té aigua corrent, o al manco n'ha de tenir. Una recordança per aquell ritual que s'establia, mitjansant l'aigua, entre el qui té i el qui no té. Entre el qui demana i entre la qui dona. Bona harmonia i bella germanat a una Inca llunyana, perduda, aniquilada... Progrés!

GABRIEL PIERAS SALOM

Setmanari "Dijous"

Plomes amigues

// CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGVA CATALANA 'MCMVI 86

ELS ESTUDIS SOBRE

LA NOSTRA LLENGUA A L'ESTRANGER

Cada vegada són més els mallorquins conscients del fet que la nostra llengua té una història que no podem oblidar i ha estat i és vehicle d'una literatura important, ja des de l'edat mitjana. I llevat dels ignorants i dels obstinats, tothom sap que es tracta d'una llengua romànica -derivada, per tant, del llatí- que en diverses varietats dialectals es parla no solament a les

nostres illes Balears i Pitiüses, sinó també al Principat de Catalunya, al departament francès anomenat dels "Pirineus orientals" -a l'antic regne de Mallorca-, al País Valencià, a una extensa franja d'Aragó i a la ciutat italiana de l'Alguer, a Sardenya.

Probablement no són tants, però, els qui saben que el català -en la seva forma literària i en les seves variants dialectals- és objecte d'estudi a moltes universitats d'arreu del món. Ja des de molt antic, hi ha hagut una tradició considerable d'estudis lul·lístics. Ramon Llull, una de les figures més suggestives que ha donat Mallorca en totes les èpoques, va viure a França i hi va deixar una bona colla d'amics, i les seves obres i el seu pensament foren vindicats o atacats a tot Europa, no solament a França, a Itàlia o a Alemanya, sinó fins i tot a Rússia, on es conserven manuscrits que mereixen que qualcú s'hi dediqui a fons, segons l'opinió d'Elena Wolf, de l'Acadèmia de les Ciències de Moscou, bona coneixedora de les llengües romàniques, que parla i escriu amb una relativa correcció el català. El lul·lisme modern, d'altra banda, ha tengut grans representants estrangers, alguns

molt relacionats amb Mallorca, com R. Pring-Mill, autor d'El microcosmos lul·lià (publicat per l'Editorial Moll), que visqué de petit a la nostra illa, o Anthony Bonner, que hi viu habitualment i és conegut sobretot per la seva dedicació al GOB, el qual col·labora sovint a la revista "Estudios Lulianos" -òrgan de l'Escola Lul·lística Mallorquina, molts "mestres" de la qual són estrangers- i que acaba de publicar als Estats Units dos enormes volums que tradueixen a l'anglès una àmplia selecció de les obres de Ramon Llull.

La Gran Bretanya i Irlanda han tengut des de fa molts anys a les seves universitats la llengua i la literatura catalanes com una assignatura d'un cert relleu. Conseqüentment, són molts els anglesos que saben llegir i parla la nostra llengua, que han assistit -juntament amb estudiants de molts altres països- als cursos per a estrangers que organitza des de fa molts anys l'Institut d'Estudis Catalans a Barcelona, i que es d'una manera o altra a l'estudi de la llengua, la literatura o la cultura dels Països Catalans. N'és una bona mostra l'existència de l'Anglo-Catalana Society, associació que cada any celebra unes quantes sessions i que ha publicat o ha estimulat llibres i articles de revista ben interessants.

A França, s'ha mantengut sempre el caliu dels estudis catalans, en part duits a terme per intel·lectuals procedents del Rosselló, com Josep-Sebastià Pons o Joan Amade. Fou precisament el fill de Joan Amade que, com a prefecte de París, permeté l'obertura d'un Centre d'Estudis Catalans a la Sorbona i parlà en català als sorpresos barcelonins que l'anaven a veure juntament amb autoritats acadèmiques franceses. De fa temps, hi ha el projecte que els francesos que treballen sobre temes catalans s'agrupin en una associació semblant a la britànica.

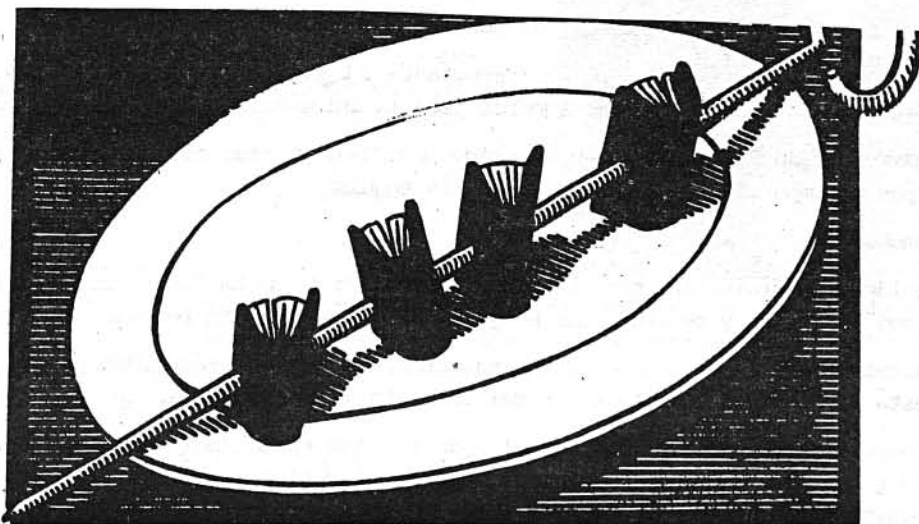
Aquestes associacions són ja un fet als països germànics (Alemanya, Suïssa i Àustria), on fa uns quants anys va ésser fundada l'anomenada Deutsch-katalanische Gesellschaft -impulsada per Til Stegmann, entusiasta divulgador de la nostra cultura a Alemanya-, i a Itàlia, on existeix des d'abans una Associazione Italiana di Studi Catalani. Aquestes associacions agrupen historiadors, lingüïstistes i historiadors de la literatura, que en molts casos han fet i fan contribucions molt notables en el seu camp i formen, a les universitats respectives, noves generacions d'estudiants. Vull subratllar el nom de la universitat de Basilea, a Suïssa, on Germà Colon ha creat una autèntica escola, d'on han sortit treballs dignes d'ésser destacats sobre Ramon Llull i sobre el Llibre del Consolat del Mar, entre molts altres.

També als Estats Units i al Canadà abunden els estudiosos de la nostra llengua, catalans "transplantats" o americans o canadencs, els quals s'han agrupat igualment en la North American Catalan Society. Aquesta associació celebra col·loquis multitudinaris cada dos anys, les actes dels quals han estat publicades amb regularitat (n'acaba de sortir el quart volum, a les Publicacions de l'Abadia de Montserrat).

Molts d'aquests i molts d'altres "catalanò-fils" estan en contacte a través de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, amb seu teòrica a Amsterdam, de la qual parlarem un altre dia.

Tot plegat és un panorama engrescador i digne d'ésser més conegut. ¿No és sorprenent que molts estudis sobre el català hagin estat duits a terme a l'estranger mentre la nostra llengua era prohibida a les nostres universitats?.

Josep Massot i Muntaner

Aquestes són les pàgines en que sol apareixer, habitualment, la nostra secció d'entrevistes. Aquest mes no n'hi ha, però, d'entrevistes. Aquest mes hem volgut publicar, perquè ens ha paregut prou interessant i per tractar-se d'un tema força actual, l'extens informe que el Grup d'Acció Social de les Parròquies de Capdepera i Cala Rajada ha elaborat per a l'Ajuntament, sobre la futura residència per a la gent gran. L'extensió d'aquest informe, que no hem cregut oportú dividir, ha fet que haguéssim de retirar d'aquesta edició alguns articles i col·laboracions habituals.

INFORME SOBRE LA
RESIDENCIA DE ANCIANOS
ELABORADO PARA EL
AYUNTAMIENTO DE CAPDEPERA

INTRODUCCION

1.- Para realizar este estudio, este Grupo de Acción Social ha visitado Residencias que están en funcionamiento en un medio social parecido al de nuestro pueblo.

A tal efecto, se han estudiado las siguientes residencias:

Felanitx
Pollensa
Artá
Sancelles
Manacor
Porreras
Sa Pobla

2.- Por voluntad expresa, no se han visitado residencias del área de Ciutat por considerar que el medio social es completamente distinto al nuestro. No obstante, creemos que esta visita será obligada en una segunda fase, cuando se trate de estudiar las instalaciones y servicios de nuestra futura Residencia.

3.- En las visitas realizadas, se han recopilado multitud de datos sobre régimen jurídico, administrativo, económico, vida de los residentes, instalaciones, etc... .

Después hemos yuxtapuesto las informaciones recopiladas en un análisis conjunto que, en su día, cuando este pasado a limpio, será entregado a ese Ayuntamiento.

4.- Al analizar los datos recogidos, dos hechos se nos han aparecido claramente:

a) Parte de la información recogida no es importante ni significativa para el momento actual del problema en nuestro Municipio. Sirva como ejemplo toda la información referente a instalaciones.

b) De la yuxtaposición de los datos, han aflorado unos hechos casi comunes a todas las residencias visitadas que, por su importancia, exponemos a reglón seguido.

5.- Estos hechos comunes son los siguientes:

1) Todas las residencias visitadas, con la sola excepción de la de Sa Pobla (que depende de la Comunidad Autónoma), son asistidas y servidas por Monjas, con o sin ayuda de personal externo.

Se nos ha recomendado que, antes de comenzar las obras, tengamos la seguridad de que alguna Comunidad de Religiosas está dispuesta a hacerse cargo del servicio de la Residencia que se va a construir.

2) Ha sido asimismo recomendación unánime el que la Residencia esté emplazada dentro del recinto urbano. Razón: Es la única forma de asegurar que los residentes puedan participar en la vida social del pueblo y tomar contacto con su medio de vida anterior, en una edad en que, quizás, esto es uno de los pocos gustos que les queda.

3) También es un hecho claro que las Residencias visitadas tienden a ser finalmente ocupadas por personas de edad superior a los 80 años o sea por personas de la "cuarta edad".

4) Asimismo es casi unánime el hecho de que, en todas ellas, hay cola para entrar.

5) A pesar de que la residencia de Manacor está en vías de ampliación y de que las de Felanitx y Sa Pobla alojan a más de 50 residentes cada una, se nos aconsejó evitar el gigantismo.

Las residencias no deben ser grandes con el fin de preservar y permitir el ambiente familiar entre los residentes y entre éstos y el personal que les asiste.

¿QUE TIPO DE RESIDENCIA NECESITAMOS?

1.- Al tratar de situar nuestro estudio en el momento actual de nuestro pueblo, nos hemos encontrado con una circunstancia que es necesario esclarecer. Es muy probable que, de una forma totalmente involuntaria, haya gente que participa de una forma muy activa en esta problemática y que, al hablar de Residencia, tienen en mente una Residencia-Hotel en la cual se pueda residir y comer pagando 25.000,- Ptas. al mes ... y que el déficit sea cubierto por el Ayuntamiento o sea por todos nosotros.

2.- Esta idea de Residencia se contrapone claramente a la otra de Residencia destinada a llenar la necesidad social de albergar a aquellas personas que no tengan otro medio ni lugar.

3.- En nuestro parecer, la Residencia no debe ser miserable, pero sí debe ser sobria. No sólo en sus elementos materiales sino sobre todo y fundamentalmente en su forma de ser y funcionar.

4.- A tal efecto, conviene subrayar que sería muy conveniente definir claramente los objetivos de la Residencia teniendo en cuenta que se trata de una Residencia municipal y no privada, lo cual determina de antemano su finalidad casi exclusivamente social.

5.- Estos objetivos podrían muy bien ser los que se enumeran a continuación. Esta enumeración no es más que un bosquejo o, por así decirlo, una primera reflexión sobre este tema:

a) Dar cobijo y/o alimentación y/o otro tipo de ayudas que sean necesarias a aquellas personas, prioritariamente de nuestro municipio, que no tengan otro medio ni lugar o cuando su avanzada edad o su condición personal o familiar así lo determinen y justifiquen.

b) La Residencia debe ocupar el lugar de la familia, asumiendo sus responsabilidades, sólo cuando aquella no exista o no actúe como tal. Lo contrario sería contribuir al debilitamiento del nexo familiar y a un progresivo relajamiento del cumplimiento de las obligaciones que cada familia tiene con sus ancianos.

c) La Residencia debe estar integrada, como una pieza más, en un conjunto de instituciones y acciones encaminado a cubrir las necesidades de la tercera y de la cuarta edad. A tal efecto es muy recomendable el potenciar los clubs, los centros y las actividades de tercera edad. Por otro lado, como más tarde se dirá, es importante el comenzar a desarrollar la temática de la Asistencia Domiciliaria.

 ENSAYO DE PROYECCION DEL PROBLEMA EN EL TIEMPO

- 1.- Como dice el encabezamiento, tratamos en este Capítulo de ver cuál será nuestra realidad social dentro de 20 años.
- 2.- Es un hecho el que la tendencia de la solución en el futuro no radica tanto en potenciar las Residencias como en la Asistencia Domiciliaria.
- 3.- Hoy en día una persona, a los 65 años, no es la destinataria de la Residencia. Tomando en consideración la vejez, no la salud ni otros condicionantes, podríamos fijar la edad de ingreso en la Residencia en una edad que bordea los 80 años.
- 4.- Pero de 65 a 80 años, van 15. Lapso largo en el cual muchas personas, por causa de su soledad o por negligencia de sus familias, tienen necesidades diversas a las que se puede prestar asistencia sin necesidad de internamiento en la Residencia. Ello dejaría plazas libres en ésta y disminuiría los costes económicos y sociales de la asistencia.
- 5.- Siguiendo este orden de ideas, la Residencia acogería tan sólo a personas de muy avanzada edad o a aquellas otras más jóvenes cuya condición así lo aconsejare, que no tuvieren otro medio ni lugar.
- 6.- Dentro de 20 años es casi seguro que gran parte del colectivo de tercera edad, incluidas las mujeres, sepa conducir y de hecho conduzca algún tipo de vehículo a motor. Esto facilita el problema de la ubicación pero conlleva la necesidad de que la Residencia deba contar con un amplio espacio destinado a aparcamiento.
- 7.- El punto anterior corrobora y facilita la idea de Asistencia Domiciliaria. En efecto, la Residencia, además de sus funciones específicas, podría ser el centro donde se diera alimentación, mediante los correspondientes comedores, a personas solitarias todavía en edad que les permita vivir en su casa. También podrían prestarse desde la misma otros servicios tales como lavado de ropa, etc...

 EL PROBLEMA DE LA UBICACION

- 1.- Podríamos llamarle EL PROBLEMA.
- 2.- Nuestro Municipio está integrado por dos grandes comunidades (Capdepera y Cala Rajada) que, aparte de otras diferencias, están separadas geográficamente.
- 3.- Y, al contrario de lo que ocurre en otros casos semejantes (p.e.: Manacor y Porto Cristo) en los que la distancia obliga a pensar en una Residencia para cada comunidad, en el nuestro la distancia es tan exigua que la idea de dos Residencias a primera vista y sin más reflexión, se aparece como un lujo.
- 4.- Si la Residencia es para aquéllos que realmente la necesitan, su ubicación tiene una importancia más secundaria. En efecto, los verdaderos necesitados irán a la Residencia esté donde esté. Pero esta aceptación forzada no implica que encuentren en ella el grado de adaptación y satisfacción suficiente si, al escoger la ubicación, no se han tenido en cuenta las necesidades de los residentes.
- 5.- Como ya se ha dicho antes, se nos ha aconsejado de forma unánime que la Residencia esté ubicada dentro del recinto urbano del pueblo. La razón de ello es clara: Al ser los residentes en su mayoría de la "cuarta edad", casi lo único que les queda es su unión con su pasado, con el medio en que han vivido, con sus familiares, vecinos y amigos...La ubicación fuera del pueblo corta de raíz todos estos nexos.
- 6.- Desde este punto de vista, lo ideal sería que cada Comunidad tuviera su Residencia.
- 7.- Si de salida deseamos esta posibilidad, no queda más que escoger una de tres: O en Capdepera, o en Cala Rajada o en medio.
- 8.- Las tres soluciones tienen puntos a favor y puntos en contra, como se expone en el análisis comparativo que se adjunta en el Anexo al final de este informe.

- 9.- Teóricamente, dentro de 20 años, ambos pueblos deberían estar unidos. Pero, si observamos la evolución de los últimos 40 años, éste aserto queda totalmente fuera de fundamento pues en este lapso no se ha dado tal acercamiento geográfico.
- 10.- Capdepera va a menos. Cala Rajada va más. De hecho hay una tendencia paulatina pero constante de desplazamiento de población de la primera hacia la segunda.
- 11.- Por todo ello creemos que la toma de decisión bajo las premisas planteadas es muy, pero que muy difícil. Porque cualquiera de las tres opciones significa tener que dejar a los futuros residentes procedentes de Capdepera, o de Cala Rajada, o de ambos lugares, desconectados de su vida cotidiana, del medio ambiente en que han vivido.
- 12.- Cuando todas las posibles decisiones a tomar, según las premisas en que se ha planteado el problema, son malas, por llamarlas de alguna manera, la postura del que aconseja no puede ser otra que la de ayudar al que va a decidir a esclarecer la cuestión al máximo, a conocer los pros y contras de cada solución, con el fin de que la decisión, forzosamente imperfecta, sea por lo menos razonada y consciente de lo que supone tanto en lo que se gana como en lo que se pierde. Tal es pues nuestra postura.
- 13.- Por ello y movidos por el afán de ser consecuentes con el propósito de esclarecer al máximo todas las soluciones, pensamos que no es lógico dejar a un lado, sin analizar siquiera, la otra opción: la de las "dos Residencias".
- 14.- Y es que la negación al análisis previo de cualquiera opción es peor que ser corto de vista. Es querer serlo.
Y mucho más cuando, hasta ahora, las tres soluciones que hemos barajado, son todas ellas incompletas y deben ser aceptadas tan sólo como un mal menor.
- 15.- En razón de lo dicho, en el capítulo siguiente trataremos de esbozar un ensayo de análisis sobre el tema "dos Residencias" que, naturalmente, debe ser ahondado y cuantificado en su aspecto económico y, especialmente, en el social.

PUNTOS DE REFLEXION SOBRE LA OPCION "DOS RESIDENCIAS"

- 1.- Si, en el momento presente, ya no bastan dos escuelas y se está hablando de una tercera, ¿es prudente creer que, en el futuro, bastará una sola Residencia?
- 2.- Es un hecho que nuestro Municipio crece de una forma constante debido al hecho turístico que, en definitiva, es creador directo e indirecto de puestos de trabajo. A esto hay que añadir la afluencia de extranjeros que vienen a residir entre nosotros; hasta ahora casi todos ellos se han vuelto a su país a pasar sus últimos años pero el hecho de contar con una Residencia aquí puede cambiar, al menos parcialmente, este hecho.
- 3.- Cuando hablamos de "dos Residencias" nos referimos al final de un camino. No significa, por tanto, tener que construir las dos ya y al mismo tiempo. Hay que construir cuánto antes una, la que más se necesite. La otra tendrá que esperar tiempo; tres o cuatro años. Porque dependerá de las posibilidades económicas del Municipio y de como haya evolucionado nuestra realidad.

- 4.- Pero el optar por dos Residencias sí que significa tener que actuar en todo momento teniendo en cuenta la solución final. Y no hay que dar ningún paso contrario a este fin. Un ejemplo: la Residencia "en medio" está claramente en pugna con la idea de "dos Residencias".
- 5.- No tiene que asustarnos el dejar a un lado la opción de la Residencia "en medio" aún en este momento en que es considerada por casi todos los sectores como la opción mejor.

Y no tiene que asustarnos por dos razones fundamentales:

- En primer lugar porque es una huida hacia adelante de las otras dos opciones. Es decir, se toma ésta por no tener que decidir si al Residencia se hace en Capdepera o en Cala Rajada. Pero una huida es una mala razón.

- En segundo lugar pero menos importante, porque la verdad es que está en clara contradicción con lo que los propios ancianos realmente desean. Aunque ahora, por razones de oportunidad, parezcan manifestarse de otra forma.

En efecto, lo último que los ancianos desean es un espléndido retiro dorado, apartado de todo bullicio y aislado de la vida del pueblo en que siempre han vivido.

Muy al contrario, es notorio y conocido de todos, su afán de contacto con los demás, de visistas, de paseos, su búsqueda de la vida. No del aislamineto.

Esto no necesita demostración. ¿Cuál es sino la gran razón del enorme éxito de los Clubs de Tercera Edad? Nada más y nada menos que han roto con el aislamiento individual de las personas en ese período de su vida.

- 6.- Pasando al análisis de esta solución, vemos que dos Residencias suponen una inversión mayor. El mismo número de camas cuesta más en dos centros que en uno.
- 7.- Pero ¿suponen mayores costes de explotación?
- Depende. Por ejemplo: en Hostelería sucede que un establecimiento, cuyo tamaño permite la gestión familiar, tiene costes menores que otro mayor que desborda estos límites. En otras palabras: a priori no se puede teorizar; hay que estudiar cada supuesto concreto.
- 8.- Dos Residencias se adaptan mejor a la idiosincracia de nuestro municipio. Dos comunidades, dos escuelas, dos clubs de tercera edad... dos residencias.
- 9.- Suponen eludir la idea de una futura gran Residencia masiva pero despersonalizada, a la que, probablemente, seríamos forzosamente conducidos por la realidad demográfica, dentro de 20 ó 30 años.
- 10.- Permitirán enfocar mejor el tema de la "Asistencia Domiciliaria" pues podrán realizarse desde cada comunidad en conexión con la Residencia. El comedor de ésta podrá servir comida a "externos" y la lavandería, lavarles la ropa.
- Ello contribuirá parcialmente a disminuir los costes tanto de la Residencia como de la Asistencia domiciliaria.
- 11.- Las Residencias podrán estar conectadas con las actividades del Club de Tercera Edad de cada comunidad.
- 12.- Cada Residencia decidirá con más conocimiento y, por tanto, con más justicia sobre quién debe, y quién no, ingresar y residir en ella. Pues cada comunidad conoce mejor las circunstancias de las personas que en ella viven.
- 13.- Por último: Si va a haber dos Residencias, ¿cuál se edificará primero?

Habría que hacer un estudio de las necesidades actuales y de las del futuro próximo. Pero, en definitiva, la elección no difiere de la que teníamos planteada hasta ahora salvo que hemos desechado la opción "en medio".

CONCLUSION

- 1.- Creemos que la mejor solución para este Municipio es, a largo plazo, la construcción de dos Residencias, una en cada comunidad. Las razones han quedado expuestas a lo largo de este estudio.
- 2.- Como ya hay necesidad inmediata de contar con Una, urge efectuar un estudio de las necesidades actuales y de las próximas para decidir donde se va a construir esta primera.
- 3.- Pero paralelamente debería elaborarse un Proyecto de Tercera y Cuarta Edades para este Municipio.
- 4.- Este Proyecto no debe ser un Plan pormenorizado. Como buen Proyecto político, debe estar integrado por unas cuantas líneas maestras generales, claras y sencillas, que sirvan para encauzar toda la actividad municipal del futuro en lo que respecta a esta temática.
- 5.- Este Proyecto debería contar con el apoyo y la anuencia de todos o de casi todos los grupos políticos como garantía de su permanencia.
- 6.- Su fin primordial sería el marcar las directrices en los puntos esenciales. Por ejemplo:
 - Qué responsabilidades son de la familia y cuáles son del Municipio. Cuándo y cómo debe éste suplir a aquélla.
 - Sólo Residencias o, además, Asistencia Domiciliaria.
 - Residencia-Hotel o Residencia con fin social.
 - Actitud con aquéllos que no son del Municipio.
 - Actitud con los extranjeros residentes.

Y algunos etcéteras más...
- 7.- Es evidente que el tema requiere estudio, reflexión y tiempo. Pero es necesario. Y rentable. Nada hay más costoso, a la larga, que la improvisación o la precipitación.
- 8.- Dos tipos de valores contrapuestos se conjugan en esta problemática: los económicos frente a los sociales. Los primeros se devalúan y pierden importancia con el transcurso del tiempo mientras que los segundos la cobran y se acrecientan. Mientras que la carga de una inversión con fin social, digamos de 50 millones, puede parecer aplastante a cinco años vista, se aligera y casi se hace mínima a treinta años. El beneficio social, en cambio, se acumula en el capital de la satisfacción colectiva que, en último término, es uno de los grandes pilares de la convivencia ciudadana.

EPILOGO

Cuando los componentes de este Grupo de Acción Social comenzamos este estudio no teníamos idea de donde nos metíamos.

Con ilusión visitamos las diversas Residencias y, luego, tratamos de hacer un resumen de lo visto en cada una.

Repentinamente caímos en la cuenta de que las recomendaciones y las constantes de casi todas ellas se oponían frontalmente con la solución que, para nuestro Municipio, era y es todavía sustentada por casi todas las partes intervinientes. Nuestra primera reacción fué la de detenernos ahí, hacer un aséptico resumen de lo visto u oído y no pasar más lejos.

Después de reflexionar sobre ello y una vez superado el desconcierto, decidimos que lo mejor que podíamos hacer en servicio de la comunidad y del Municipio, era precisamente continuar el estudio hasta el final que nos permitieran nuestras posibilidades.

Buscamos ver el asunto a través del prisma más lógico o sea el de la razón última que debe perseguir una residencia, que no es por cierto contentar a los que viven fuera de ella, sino el de dar la máxima satisfacción posible a los que van a residir dentro de sus paredes.

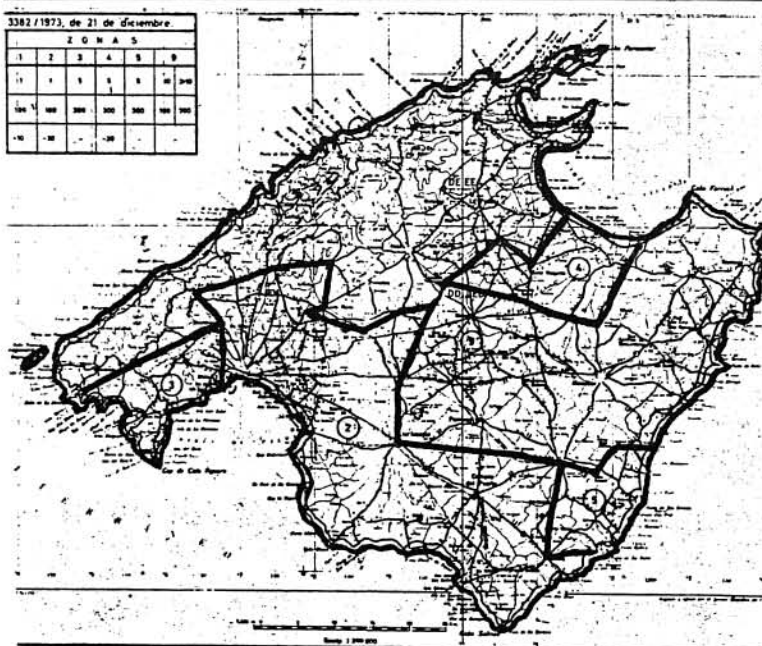
Esta óptica nos elevó por encima de las razones meramente circunstanciales. O de las puramente económicas. O incluso de las políticas.

Este trabajo ha ocupado un lapso de tres meses. El resultado nos ha sorprendido incluso a nosotros mismos. Pero ahí está y, tal como lo pensamos, lo exponemos a la luz pública.

VI. LES CONQUES HIDROGRÀFIQUES

A les Balears, des de molt antic, les aigües subterrànies són aprofitades, malgrat que el volum d'aigua que s'extreia era relativament baix. Abans de l'any 1970, en que comença el "boom" de les perforacions, hi havia uns 12.000 pous, quantitat prou significativa. Avui, el nombre de pous ha arribat a uns 25.000. Aquest augment tan considerable, uns mil pous per any, no es pot mantenir.

Sovint, a la premsa diària es publiquen articles i resums d'informes tècnics que ens assabenten de l'excessiva dependència de les aigües subterrànies i de la sobre-explotació dels aquífers. Des de l'any 1973, el Servei Hidràulic de les Illes ha permès la perforació i explotació de pous amb unes poques limitacions que afecten als caudals màxims, a la distància entre pous i a la cota de profunditat.

Per a la comarca de Llevant (Zona 9), les condicions són: un caudal de 10 litres per segon si la distància entre pous és de 100 a 300 metres; se permet que s'extregui un caudal superior a 10 l/seg. si la distància entre pous és superior als 300 metres. No hi ha limitacions quant a la profunditat del pou.

Amb la nova llei d'aigües, el Pla Hidrològic de les Illes, forçosament, ha de fer referència a aspectes fins ara oblidats, com són: la protecció de les aigües subterrànies del risc de contaminació, sobre-explotació i salinització; la defensa de la qualitat de l'aigua; la depuració d'aigües residuals; etc. El nou Pla no sols ha de millorar els recursos avui en explotació sinó que, també, ens ha de garantir el consum. Per tant, seran necessaris altres sistemes d'obtenció d'aigua, com per exemple: embassaments, aprofitament de les aigües dels torrents, reutilització de les aigües depurades, etc.

Per a atendre aquests aspectes s'ha decidit un nou enfocament en l'administració dels recursos. Tant la nostra experiència com les instàncies internacionals aconsellaren al Govern Central atendre la problemàtica des del concepte de conca hidrogràfica. Una conca comprèn aquell territori en que les aigües flueixen cap a la mar mitjançant una xerxa de torrents o rius secundaris que, un moment donat, convergeixen a un corrent únic. Segons la llei vigent, la conca hidrogràfica, com a unitat de gestió dels recursos hidràulics, se considera indivisible.

A Mallorca, les conques hidrogràfiques són, per força, poc importants, reduïdes en extensió i de règim irregular, és a dir, torrencial. El drenatge del Raiguer i del Pla de Mallorca es realitza mitjançant tres conques superficials que, per orde d'importància, són: la d'Alcúdia, la de Ciutat (amb els torrents Gros i Sa Riera) i la de Campos. Les altres conques són perifèriques i desiguals. A la zona Nord-Oest són de capacitat reduïda però reuneixen forts caudals i l'aigua corr bona part de l'any; per exemple, les conques de Sóller i de Lluc. A la zona Sud-Est, els torrents no compten ni amb una conca de recepció; els caudals són sempre circumstancials i depenen del tipus de pluja; cal remarcar la conca del torrent de Canyamel com la més important.

Aplicant el concepte de conca al nostre Municipi, ens resulta una classificació en les següents zones: a) El territori inclòs dins la conca del Torrent de Canyamel; b) Tota la conca del torrent de Sa Mesquida; c) La reduïda conca del torrent de Son Moll; d) Les minúscules conques de la franja costera.

Des del punt de vista de l'administració de recursos hidràulics, cada una d'aquestes conques representa una unitat de gestió.

SEGONA BAULA

En Tomeu, pobre home, aquella nit no podria cloure son. Havia gaudit amb n'Aina, sobre la palla de l'era. S'havia sentit home, gairebé per primera vegada. Les experiències passades, ja feia anys, res tenien a veure amb la d'aquella nit. En primer lloc, perquè era molt jove i ella, una dona casada que podia ser sa mare, el manejava com a un ninot. N'aina li havia descobert un equilibri en el joc preliminar a la possessió. No havia estat una lluita egoista per a gaudir d'ell, sinó una escola de concessions, amb l'unic fi d'equilibrar, de repartir-se les possibilitats de fruit per igual del goig de l'acoplament.

En Tomeu, pobre home, es sentia deutor a la generositat de n'Aina i pensava com podria demostrar-li l'agraïment. Ell havia volgut pagar-la. Li havia oferit cent duros que ella rebutjà. No, Tomeu, li havia dit. Lo d'anit no ha estat per doblers, sinó pel goig de sentir meu un home que no m'ha demanat res. Ho comprens? I en Tomeu, pobre home, no ho comprenia. Ell no estava avesat a la generositat dels altres. Mai ningú no li havia regalat res, tot sempre s'ho havia hagut de guanyar. Tenia quinze anys quan morí el seu pare, i la mare el llogà de pastor a Sa Tafona. De pastor passà a pareller i ara ja feia denou anys que era el pareller major de la possessió. Era el missatge més antic de la casa. L'amo li tenia molta confiança però mai li havia donat res, a no ser confessions, que ell no s'hagués guanyat amb llur treball. La seva infantesa fou grisa i trista. De vetllada anava a escola amb un mestre retirat que l'ensenyà a llegir i a escriure, però amb els anys i la manca de pràctica ho tenia tot oblidat.

Un dia, quan ja era el pareller, a toc de missa primera, quan l'alba s'inflava de llum jove, en Tomeu, com cada dia, va anar a junyir el parell a l'arada. Na Grisa, una egua jove que anava moguda, equinà amb força, en Tomeu la deturà amb una estirada de cabestre, l'egua, capritxosa, li envergà mossegada a una cuixa. Li esqueixà els calçons i la carn. Li curà la ferida na Maciana, una cosina de l'amo que, segons comentaris, estava separada del marit, un guàrdia civil foraster que s'embriagava sovint i la maçolava.

Na Maciana pujà a la cambra on havien colgat en Tomeu, amb una ribella d'aigua bullida, uns pedaços de fil i unes tisoires. Li estisorà els calçons i els hi va treure. En Tomeu s'empegueí. Ella li rentà la ferida amb l'aigua bullida, treguent-li minuciosament tots els grumolls de

sang coagulada. Semblava tenir-hi experiència en la cura de ferides. El rentà per tot on la sang s'havia escampat, des de l'angonal fins al peu. Després untà la ferida amb unguent balsàmic i li tapà i embenà la cuixa amb tires de roba de fil. A la nit, li va dir, vendré a canviar-te l'apòsit per si ha tornat a sagnar. El tapà i sortí de la cambra. Fins aquí tot sembla molt normal, molt natural, molt decent. A la nit fou una altra cosa. Diferent. A la nit... Què tindrà la nit per fer perdre el seny a les persones? Què tindrà la nit de concupiscible per omplir el cos de cobejances? A la nit, en Tomeu, pobre home, començà una tasca que duraria mesos.

Ja havia enfosquit. La madona Claretta li pujà el sopar. L'amo et té en molta estima i no vol que les criades et portin el menjar, no es refia d'elles. Després na Maciana vendrà a curar-te la ferida perquè passis bona nit. Et cou? No. Mira que deixar-te mossegar per una egua! Encara per una joveneta...

Més tard pujà na Maciana. Ja no em recordava de tu. A punt de ficar-me al llit he pensat que havia de pujar a curar-te. Pareixia una altra persona. Portava el cabell amollat, en Tomeu sempre l'havia vista amb el monyo fet, llarg, onat, que li queia sobre les espatles, flonjo, esponjos. Duia posada una ampla camisa de dormir, blanca, pigallada de petites floretes blaves. Per l'escotadura mostrava la rodonesa d'uns pits túrgids, tous, d'una blancor gairebé malaltissa.

Tu aguanta el candeler. I en Tomeu agafà l'espelma. Ella el destapà i desembenà la cuixa. En Tomeu tancà els ulls. A cada volta de la bena sentia una fregada de la mà de na Maciana a les seves parts íntimes. Una vegada i una altra. Era agradable però li produïa erecció, i això el trasbalsava, l'empegueïa. Obrí els ulls per a distreure's. Per l'inclinació d'ella, els pits sortien enters per l'escotadura. Fou pitjor. La mà li tremolava i el candeler acusava la tremolor. Ella el mirà. Ell es sentí més torbat encara. Tens fred? No. Tremoles. És... el dolor. Te faig mal? No, no... No havies vist mai una dona en camisa de dormir, veritat? No. I en pèl? No... M'hi vols veure? No... No? Aquí baix tens una cosa que diu que sí. El sexe el traï. Estava erecte. I ell, en Tomeu, pobre al.lot, torbat per la situació, no hi cabia de vergonya. I ella, na Maciana, atrevida, precipità l'acció. Es despullà. L'espelma va caure i s'apagà. La fosca omplí tots els racons. A la matinada, en Tomeu, pobre al.lot, es sentí violat.

Tres mesos duraren aquelles relacions secretes entre na Maciana i en Tomeu. I cada nit, en Tomeu, pobre al.lot, acabava amb la mateixa sensació de violació. Ella era possessiva i autoritària, egoista. Fins i tot, a vegades, sàdica. Per sempre, li digué un dia, estiràs junyit al meu jou. En aquest joc jo duc les corretjades; tu ets l'esclau.

En Tomeu, pobre al.lot, no sabia que fer. No volia contar-ho a l'amo perquè ella era de la família. I decidí deixar la possessió i cercar feina a un altre indret. Ho digué a l'amo. Anar-te'n? No. I per què? Vols més sou? No, no és això, l'amo, no és això, però... No hi ha emperons que valguin. Tu aquí. No me vols dir la veritat? Bé, jo la sé tanmateix. Vos? Sí, jo. Se n'anirà. Tornarà amb el seu guàrdia civil borratxo. T'ho promet. T'ho fa passar malament, eh? La conec. Jo... Calla, calla, no diguis res. Jo ho arreglaré. Dos dies, dona'm dos dies. Saps que? Vés-te'n dos dies a ca teva, en tornar ja no la trobaràs aquí.

I na Maciana va marxar. Els missatges digueren que s'havia fet amiga amb el marit. Així fou com en Tomeu i l'amo es feren més amics. L'amo, des de llavors, li contava tot i en Tomeu,

pobre home, també li contà tot el que havia passat amb na Maciana. A vegades, l'amo hi posava tant d'ardor en contar les aventures amb les dones que en Tomeu, pobre home, en quedar sol s'havia de donar maneta.

Així passaren els anys. A vegades, dins la soledat de les nits, quan sentia fortes les cobejances del sexe, enyorava na Maciana, però prompte rebujava el record perquè amb ell tenia l'estranya sensació d'estar junyit a un jou feixuc. Aquella nit, n'Aina li havia descobert que el jou, quan es du posat entre els dos, podia ser lleuger, com fet de plomissó. I es sentí més i més agraït a la generositat i a la tendresa de n'Aina.

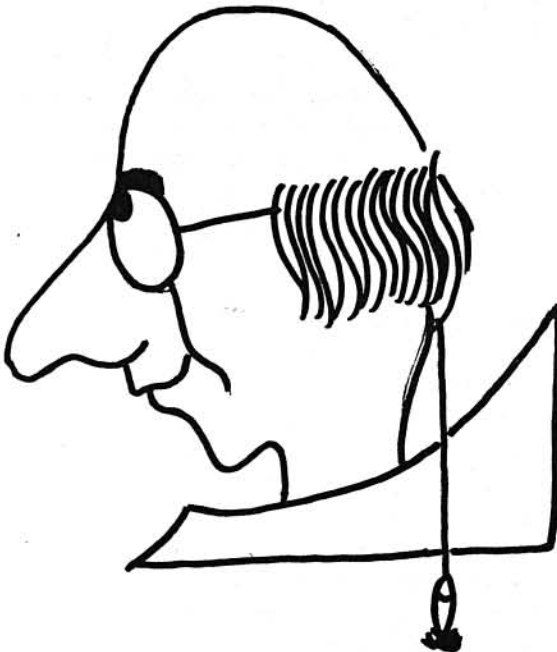
Li proposaria casar-se amb ell. Ho havia decidit. I el matí cercà n'Aina al tall de colli-dores. No la trobà. No tornarà, li digueren, s'ha despedit.

Va passar per l'era. El qual al paller, on s'havien amotllat llurs cossos nus, l'omplí d'angoixa. Sentí com si hagués perdut per sempre l'oportunitat de ser feliç.

La palla guardava encara el perfum de n'Aina.

ES XORIC DE SON XONA

Sa potera d'un savi

Diuen que "qui convida a pescar és qui manco en treu", llevat de que els convidats siguin molt tutups. La frase ve al cas perquè dintre de les àmplies relacions socials que aquest savi manté, arribà a un llaüt, em donaren una potera i vet ací que els calamars sortiren com qui fer calça. No vos dic quants perquè no ho creurieu. I mentre, el patró semblava tenir Parkinson. I a la tornada jurà i perjurà que que no hi tornaria pus. Què hem de fer? Molta paciència! Ja vos diré algunes recomanacions per pescar i agafar-ne, perquè n'hi que pareix que se solegen.

Però bé, el goig és gran aquest mes, més que l'aigua, que en plena primavera reverdeix el camp i puja la sang. Perquè Capdepera s'ha acomiadat del Halley des del Far. Crec que estam d'enhorabona els qui a la llum de la lluna i els raigs del Far ens acostarem al laberint del Cosmos, perquè intuirem l'apertura que ens ofereix el seu coneixement, la seva visió llunyana, la seva bellesa i la seva contemplació sense esperar compensacions. Així es fa la història, i vos assegurem que no érem pocs i que no passarem calor.

He vist, pels carrers, lo de la Setmana del Llibre. Quin atrás! No podeu quedar enrera, viure la prehistòria de la vida, restar a l'època

ancestral de la humanitat sols pel fet que un temps fou esplendorós.

Mirau, és comprovat, estudiat i tornat a comprovar, que la lectura suposa esquemes mentals de comprensió i codificació de la realitat, diferent al que vertaderament és. La lectura canvia la paraula, el so, l'orella, i provoca una deformació ocular, on l'ull perd la seva missió d'observació per la de codificador. I lo que és més greu, qui no està dintre aquesta roda és qualificat d'inepte, ignorant i beneit. Quin desastre! Quins injustícia!

Vet ací com s'inicia la diferenciació de classes, convertint l'homo-sapiens en homo-tipogràfic. L'impremta, com a fase extrema de la cultura de l'alfabet, comporta el poder individualitzador de l'alfabet fònic. És la tecnologia de l'individualisme.

Però avui tenim altres mitjans per a poder tenir visions completes i objectives de la realitat. I, a més, són mitjans col·lectius, de grup, tribals com al principi. Els audio-visuals s'han convertit en prolongacions dels nostres sentits. Podem tornar al principi. L'electricitat és, malgrat tot, l'alliberament.

Pensau-hi i ja en tornarem parlar.

I ara passaré als apartats habituals.

CERVESA CASOLANA

Surt més econòmic que beure aigua i donat que a aquesta zona hi ha molts bevedors de cervesa i ara que ve l'estiu s'incrementa el consum, ens podem estalviar molts de doblers. I estic ben segur que els estrangers es pensaran que és deutsche bier.

Idò comprou mig quilo de pèsols, que siguin de clovella ben verda, els pelau, els cuinau com més vos agradin, i els vos menjau.

Ja no heu perdut cap dobler.

Ara, agafau les clovelles, les rentau, les ficau dins una olleta tirant-hi aigua fins tapar-los dos ditets. Bastarà que estiguin tres hores al foc per extreure tota la substància. Després deixau-los fermentar dos dies (tapau-los si no voleu que faci pudor tota la casa); i, finalment, els filtrau i, abans de deixar-ho unes quantes hores en repòs, tirau-hi una relativa quantitat de sàlvia perquè imiti millor el gust de l'autèntica cervesa.

El resultat no es farà esperar i a Moritz, Damm, Gambrinus, Munchen i totes les ciutats cerveseres s'estiraran els cabells d'enveja.

QUI FA AGUANTAR UN TAP DE SURO EN POSICIÓ VERTICAL DINS L'AIGUA

Amb aquesta bella història-enginy finalitzo l'article d'aquest mes: Escoltau sense badar boca, perquè estic ben segur que mai l'havieu sentida. I recreau-vos en la lectura en lloc de pensar d'on l'he tret.

Doncs conta el cèlebre Homer en un paràgraf que es va oblidar d'incloure a l'Odissea, que una vegada a Atenes es reuniren, a un saló del tresillo del Partenó, els set savis de la Grècia. Després de discutir la jugada, el que va perdre, millor dit, el més ruc dels set, va haver de pagar les set gasoses de reglament.

El pobre savi es va resignar a ser el pagà, però no sabia com avenir-se de la pega, la vergonya de la burla dels sis restants. I què va fer? Després de beure les gasoses en qüestió agafà els set taps de les set ampolles i va dir:

- A veure, vosaltres que sou tan savis... mem si sou capaços de fer aguantar aquests taps de suro en posició vertical, damunt l'aigua.

El més vell dels pous de ciència va somriure llastimosament i acceptaren l'habitual aposta entre ells, de gasoses és clar.

El mosso va portar l'aigua en una palangana molt historiada (Ulisses s'hi havia rentat la cara una pila de vegades), i ja teniu els set savis fent les provatures més diverses per veure si els podien fer sostenir drets en el líquid.

Interessant, la història! Eh? Perquè no vos aturau de llegir i ho provau? Eh?

Si ho heu provat haureu vist que no és tan fàcil això de treballar amb suro.

Els savis estaren set quarts d'hora tantejant l'experiment sense resultat, fins que perderen la juguera. Aleshores, el savi restant no va fer més que agafar els set taps, reunirlos drets i amb una sola mà, i, ben estrets, submergirlos verticalment al fons de la palangana. Una estona va estar així, sense deixar-los de la mà, i quan la mà li va fer rampa i els suros estaren prou xops, els acompanyà a la superfície deixant-los nedar allà, on quedaren drets i compactament units, com si una atracció misteriosa els privàs de separar-se.

La riulla es va sentir de molt lluny, i si no són vius són morts i si no són morts són vius, i que al cel ens vegem tots plegats. Amen.

EN EL MARC DEL II CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA.

Aquest mes puc començar, afortunadament, felicitant-me i felicitant a tots els aficionats locals al futbol per l'èxit de l'equip d'alevins que, per primera vegada, assoleix el títol de campió de la màxima categoria en el Grup A. Ara jugaran la fase final, com ja feren l'any passat, i ho faran juntament amb l'Olímpic, segon classificat del mateix Grup, i el Cide i Mallorca del Grup B. Badia, Olímpic, Poblenc i altres equips que sempre havien tancat el pas a l'equip local, enguany no han pogut frenar la marxa imparable del conjunt verd-i-blanc. Aquest èxit no és més que una confirmació de les grans possibilitats que ofereix el futbol de base i en el que s'ha de seguir confiant més que mai si no volem veure hipotecat el futur de l'Escolar. Enhorabona, doncs, als alevins.

Dins el futbol de base a que me venc referint, els juvenils constitueixen un darrer i decisiu escaló, en el que els futurs jugadors han de culminar el seu aprenentatge. Aquesta temporada haurà estat trista per als nostres juvenils, amb la pèrdua d'una categoria que serà difícil de recuperar. A més, una sèrie de factors al marge del terreny de joc han vingut a enterbolir, encara més, el panorama. Ja me referia el mes passat a l'afer del cessament-dimissió de l'entrenador Joan Terrassa, gens clar per a un observador distanciat. Vegeu l'escrit que un grup de jugadors de l'Escolar va remetre a "Cap Vermell" a propòsit d'aquest assumpte. Diu així:

"Els jugadors del C.D. Escolar, sotasignants, volen expressar la seva solidaritat amb l'entrenador Joan Terrassa, injustament cessat del seu càrrec en el transcurs de la setmana del 4-02 al 2-03. Així mateix, expressam la nostra repulsa vers la directiva, per tan desafortunada decisió, que no és més que un clar exponent de la trista i lamentable política deportiva que s'està duent a terme en el si del club. Finalment, agrair a Joan Terrassa el seu entusiasme i la seva desinteressada aportació durant tots els anys en que ha estat entrenant en el C.D.Escolar".

Per altre costat, fonts pròximes a la Directiva me feren saber que de cap de les maneres es podia acceptar la versió que circulava al respecte i que havia estat el propi Joan Terrassa qui havia decidit deixar l'equip. Inclús pareix que el propi President s'hauria entrevistat amb l'entrenador, oferint-li la continuïtat en el càrrec fins a final de temporada. Aquesta font d'informació me va manifestar que hi havia proves

de que la Directiva havia jugat net i que, en tot cas, hi podia haver hagut un malentès però no animadversió vers en Joan. Queda dit.

Corraliza

Seguesc amb la Directiva. Sé que, sobretot per part del President, hi ha hagut un intent -que no sé si encara segueix- per tal d'acostar de bell nou a l'Escolar a un grup d'ex-directius, això és, en Miquel Cassellas, en Pep Gallego, en Vicenç Nadal, i d'altres. El motiu hauria estat la manca de suport que té el President per part d'alguns directius actuals i la necessitat de comptar amb gent d'experiència. Pareix que el primer contacte no va anar malament del tot, però una segona reunió, en que es parlà de doblers, va refredar els ànims dels convidats. Aquesta és, al manco, la versió que es comenta pels rotllets futbolístics habituals. També se diu que el dèficit de final de temporada es podria acostar als tres milions de pessetes, i aquesta és una xifra que assusta, inclús ascendint a Tercera.

De fet, l'ascens és possible.

Acabaré amb una notícia, una bona notícia, de petanca. El C.P. Cala Rajada té previst celebrar, el pròxim 25 de maig, la II Diada de Petanca, que tindrà lloc a la Plaça dels Pins. Tots recordam encara l'èxit que va representar aquella I Diada de l'any passat, difícilment superable si no fos per la capacitat d'organització ja demostrada del club local. Jo no hi faré falta. Recordau: 25 de maig, Plaça dels Pins.

Salut!